

Załącznik do:
Uchwały Nr
Rady Gminy Włoszakowice
z dnia

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WŁOSZAKOWICE
NA LATA 2007-2013**

LUTY 2007

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	8
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	11
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	18
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	19
2.2. DEMOGRAFIA.....	19
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	22
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	30
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	33
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	37
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	38
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	39
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	42
2.10. ANALIZA SWOT.....	44
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	50
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	54
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	58
3.1. MISJA.....	58
3.2. CELE STRATEGICZNE.....	59
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	68
4. UWAGI KOŃCOWE.....	72

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym

wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;

- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

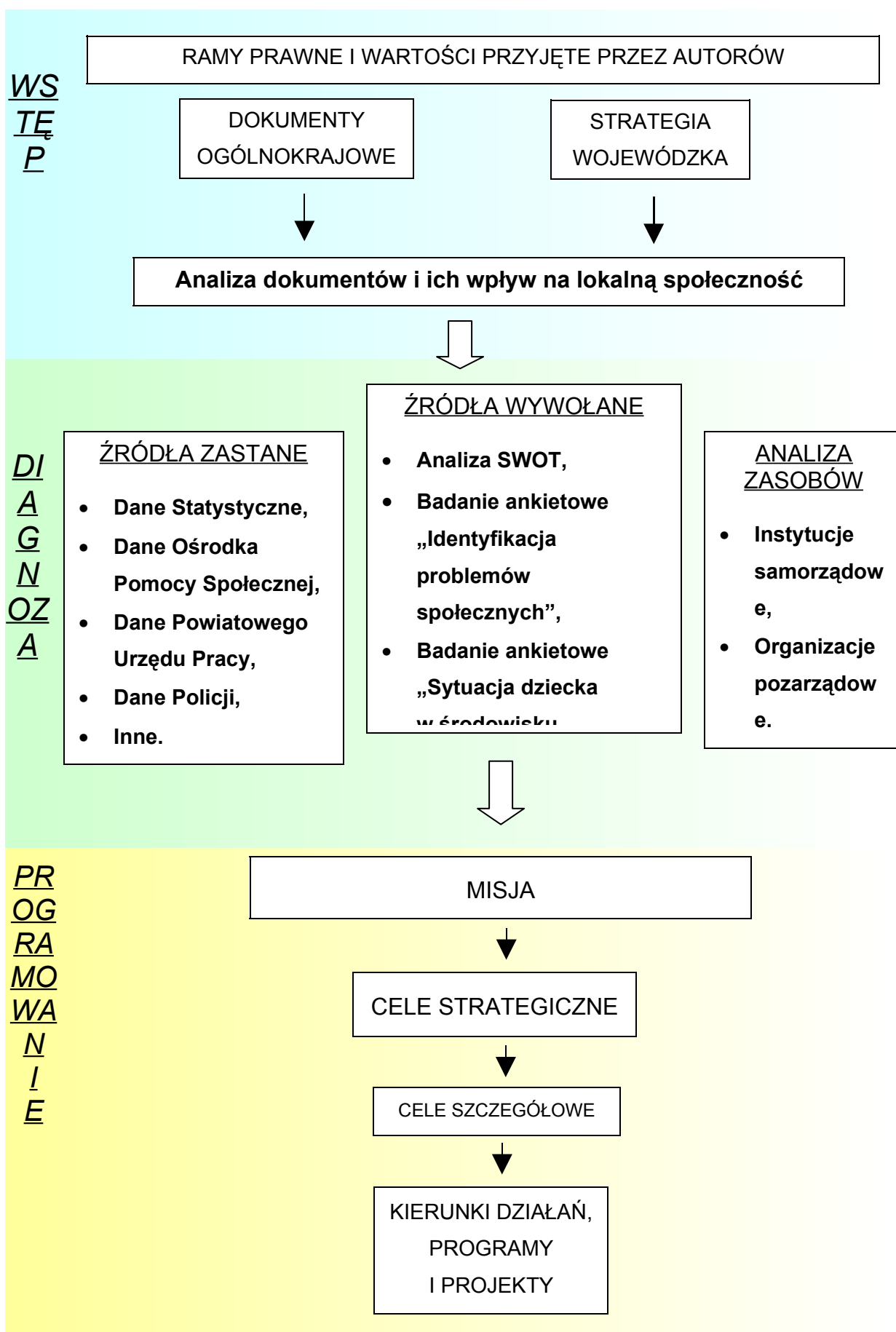
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy

warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej we Włoszakowicach przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRAWOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA ROZWOJU POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa wielkopolskiego. Strategia Rozwoju Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Wielkopolski, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Wielkopolski. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Do generalnych celów niniejszej Strategii należy między innymi:

1. Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia.
2. Wzrost wewnętrznej integracji i istotna poprawa jakości przestrzeni.
3. Dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI w. i wymagań jednoczącej się Europy.

Przyjmując ww. cele określono strategiczne kierunki działania pomocy społecznej w województwie wielkopolskim:

1. Rozwój gminnych i powiatowych specjalistycznych placówek pomocy społecznej świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnej.
 - A. Ilościowy rozwój placówek takich jak środowiskowe domy samopomocy, ośrodki interwencji kryzysowej, domy dziennego pobytu dla różnych grup dysfunkcyjnych, świetlice socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty terapii zajęciowej, domy pomocy społecznej stałego pobytu.
 - B. Jakościowy rozwój usług w placówkach dotychczas funkcjonujących.
 - 1.1. Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych.
 - 1.2. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów społecznych (niepełnosprawność, bezrobocie, bezdomność, przemoc, alkoholizm, narkomania).

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Włoszakowice jest gminą wiejską, położoną w obszarze Wielkopolski, w południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego. Zajmuje powierzchnię 127,6 km² i liczy 8.736 mieszkańców.

Gmina Włoszakowice jest jedną z siedmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu leszczyńskiego. Do gminy, oprócz Włoszakowic, będących siedzibą władz gminy, należy dwanaście sołectw: Boguszyn, Boszkowo, Bukowiec Górny, Charbielin, Dłużyna, Dominice, Grotniki, Jezierzyce Kościelne, Krzycko Wielkie, Sądzia, Skarżyn i Zbarzewo. Od południa gmina Włoszakowice graniczy z gminami Wschowa i Świąciechowa, od zachodu – z gminą Wijewo, od północy – z gminami Przemęt i Śmigiel, a od wschodu – z gminą Lipno.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina Włoszakowice leży na skraju Wysoczyzny Leszczyńskiej, przechodzącej w Obniżenie Obrzańskie. Obszar ten posiada cenne walory krajobrazowe, głównie w postaci lasów i jezior, które corocznie przyciągają liczne grupy turystów (szczególne znaczenie odgrywa charakteryzujące się bardzo czystą wodą jezioro Dominickie o powierzchni 384 ha). Znajdująca się na terenie gminy baza turystyczna stanowi miejsce wypoczynku i rekreacji głównie dla mieszkańców Leszna, Wrocławia, Wałbrzycha, Lubina i Poznania. Na terenie gminy Włoszakowice znajduje się 658 podmiotów gospodarczych prywatnych.

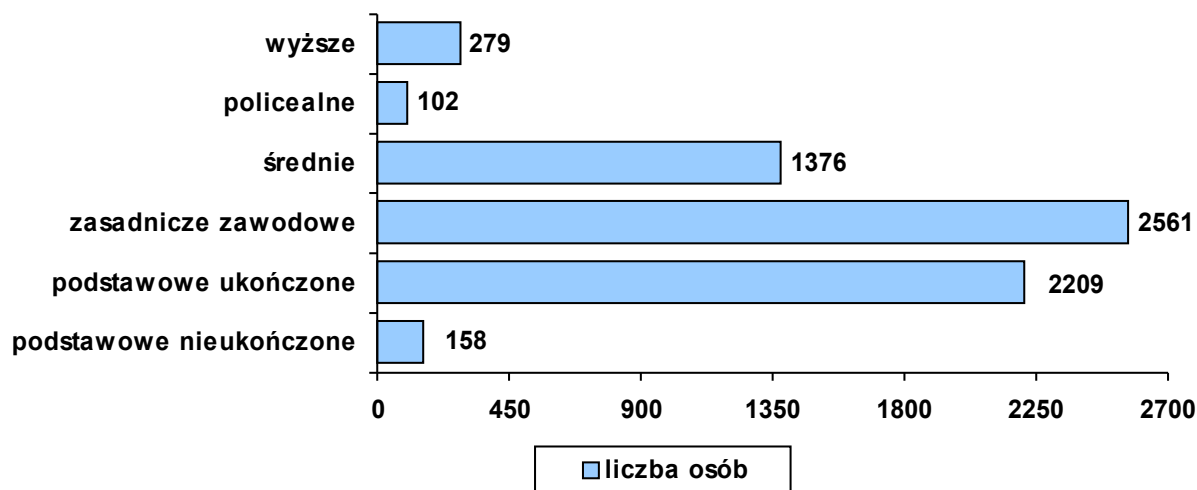
Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: cztery przedszkola, do których uczęszcza 264 dzieci, pięć szkół podstawowych, w których naukę pobiera 728 uczniów oraz pięć gimnazjów, do których uczęszcza 474 uczniów. Na terenie gminy jest również szkoła ponadgimnazjalna, w której uczy się 112 uczniów.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch przychodniach zdrowia oraz gabinecie prywatnym.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy Włoszakowice zamieszkiwało 8.260 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności gminy w wieku 13 lat i więcej (5.719 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym i podstawowym ukończonym (odpowiednio 2.561 i 2.209 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się jedynie 279 mieszkańców gminy.

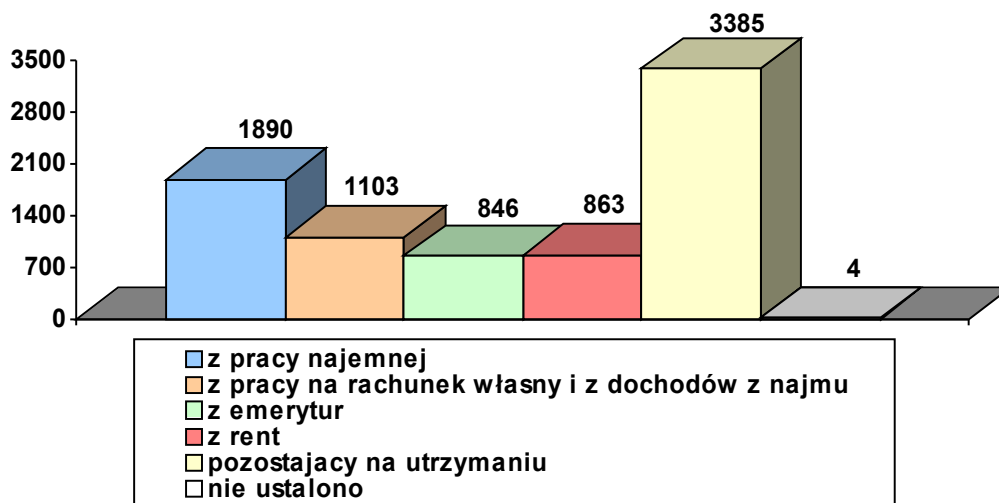
Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

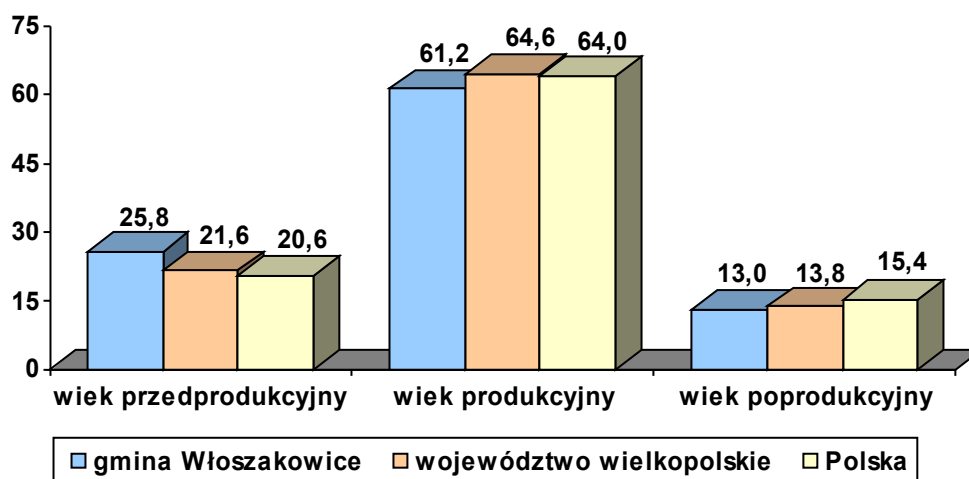
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

W 2002 roku spośród 8.260 mieszkańców gminy 4.871 osób posiadało własne źródło utrzymania (59%). Wśród nich 2.993 osoby utrzymywały się z pracy, w tym 1.890 osób z pracy najemnej oraz 1.103 osoby z pracy na własny rachunek i z dochodów z najmu (833 osoby z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 1.878 osób, z czego 846 mieszkańców gminy otrzymywało świadczenia emerytalne, a 863 osoby – świadczenia rentowe. Na utrzymaniu pozostawało 3.385 mieszkańców, a źródła utrzymania nie ustalono dla 4 osób.

Według danych Urzędu Gminy w Włoszakowicach z 31 grudnia 2005 roku gminę Włoszakowice zamieszkiwało 8.736 osób, w tym 4.297 mężczyzn i 4.439 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadały 103 kobiety. 2.251 osób było w wieku przedprodukcyjnym, 5.347 osób w wieku produkcyjnym, a 1.138 osób w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 68 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Włoszakowice w 2005 roku w porównaniu z województwem i krajem (dane w procentach)

Badania własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Włoszakowice w 2005 roku, należy stwierdzić, iż odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej województwa wielkopolskiego, jak i całej Polski. W 2005 roku odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej, a wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym – niższy.

Jednocześnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w gminie był niższy niż w województwie i kraju.

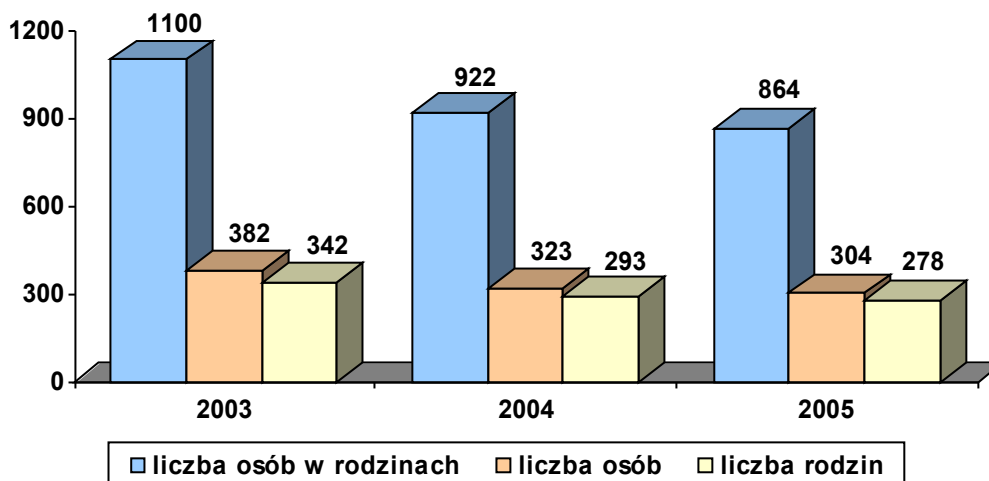
Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Włoszakowice w 2005 roku była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak zaznaczyć, iż obecnie w skali całego kraju odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilać one grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Włoszakowice odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych), współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym oraz aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

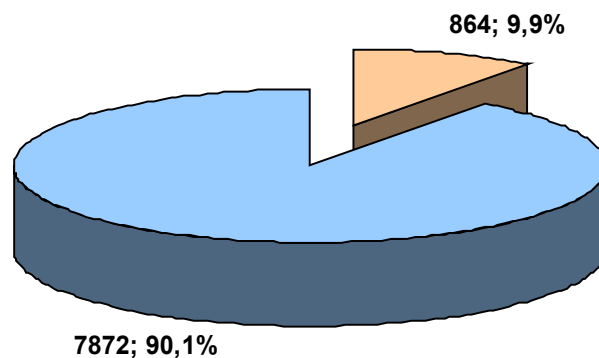

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2003-2005 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Włoszakowice zmniejszała się z roku na rok. Na spadek liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

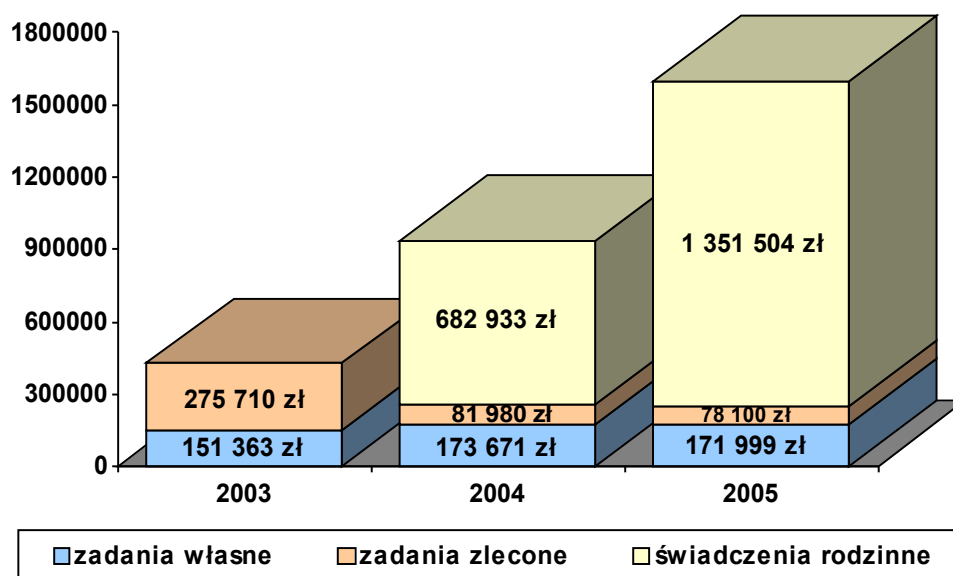

osoby objęte pomocą społeczną pozostali mieszkańcy gminy

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

Spośród 8.736 mieszkańców gminy, 864 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

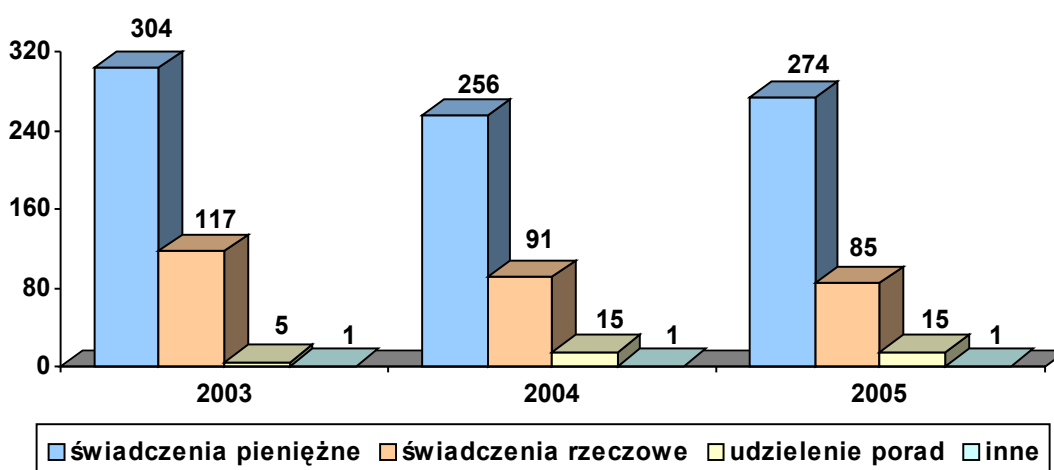
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2005 znacznie wzrosły w porównaniu z rokiem 2003. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 427.073 zł, w roku 2004 – 938.584 zł (w tym 682.933 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 1.601.603 zł (w tym 1.351.504 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005 (liczba osób)

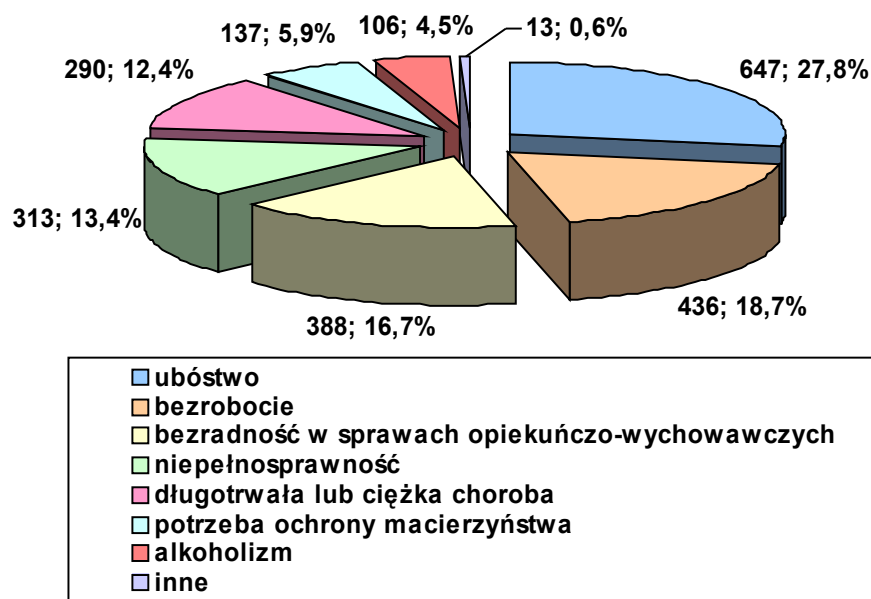
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

Świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Na przestrzeni lat 2003-2005 miał miejsce spadek (2004 r.), a następnie wzrost (2005 r.) tego rodzaju wsparcia. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są:

zasilek stały, zasilek okresowy, zasilek celowy, specjalny zasilek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również m.in. ze świadczeń rzeczowych oraz porad udzielanych przez pracowników Ośrodka.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

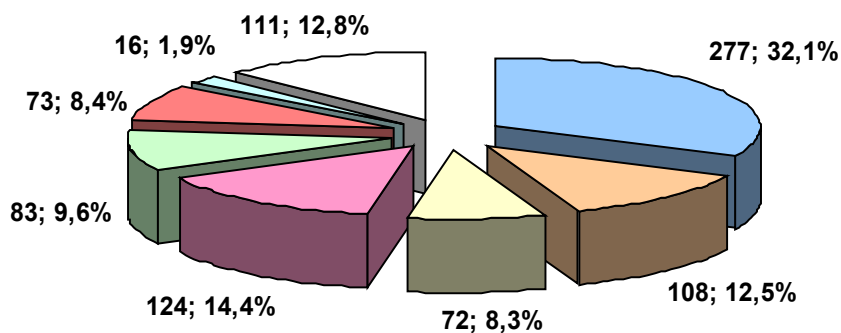
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku GOPS w Włoszakowicach udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 647 osób w 150 rodzinach,
- bezrobocie – 436 osób w 109 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 388 osób w 71 rodzinach,
- niepełnosprawność – 313 osób w 141 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 290 osób w 81 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 137 osób w 28 rodzinach,
- alkoholizm – 106 osób w 27 rodzinach,

- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 8 osób w 4 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 5 osób w 1 rodzinie.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

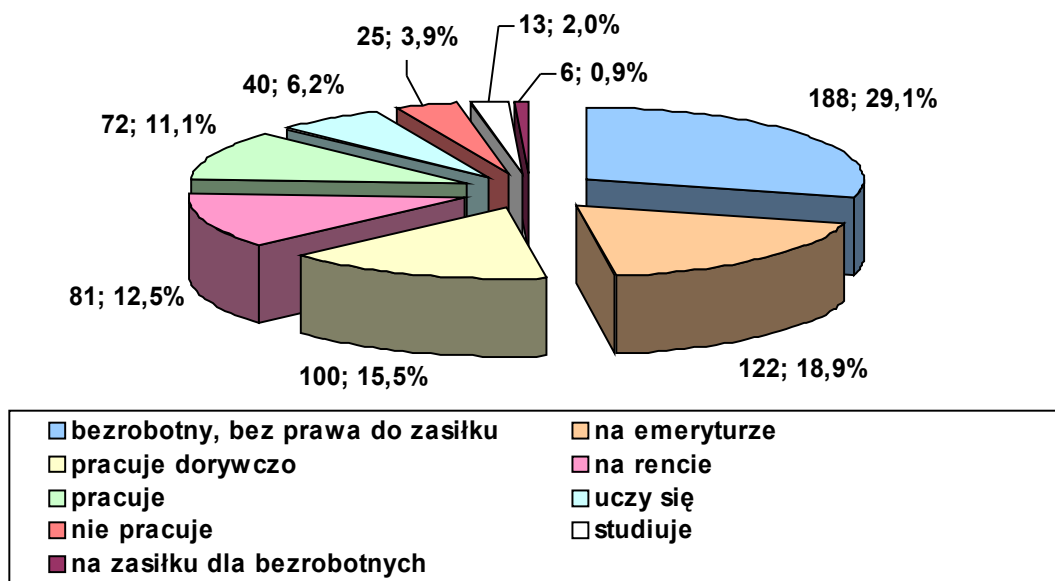

do 15 lat 16-21 22-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71 i więcej

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

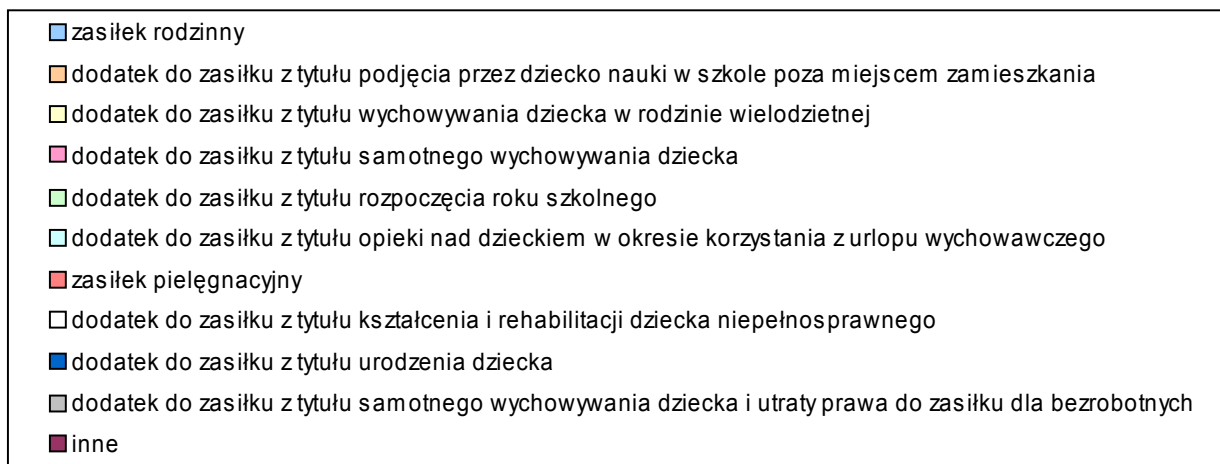
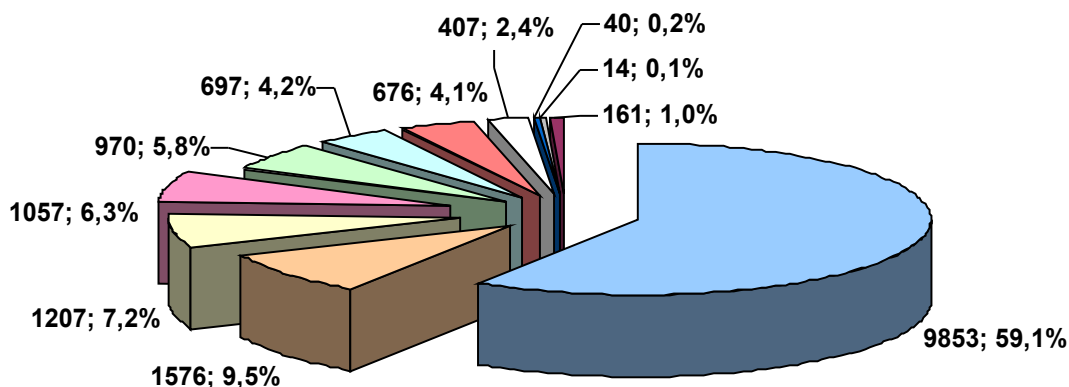
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włoszakowicach.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (188 osób w rodzinach). Liczne grupy tworzyły również osoby korzystające ze świadczeń emerytalnych i pracujące dorywczo (odpowiednio 122 i 100 osób w rodzinach). Następnymi co do wielkości grupami były osoby na rencie (81 osób w rodzinach) oraz pracujące (72 osoby w rodzinach). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby uczące się i niepracujące (odpowiednio 40 i 25 osób w rodzinach). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby studiujące (13 osób w rodzinach) oraz otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych (6 osób w rodzinach).

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Włoszakowicach.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Włoszakowicach przyznał ogółem:

- 9.853 zasiłki rodzinne (dla 668 osób),
- 1.576 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 230 osób),
- 1.207 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (dla 267 osób),
- 1.057 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka (dla 27 osób),
- 970 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 480 osób),
- 697 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 60 osób),
- 676 zasiłków pielęgnacyjnych (dla 104 osób),

- 407 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (dla 52 osób),
- 40 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 40 osób),
- 14 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (dla 2 osób),
- inne – 161 świadczeń rodzinnych (dla 15 osób).

2.4. KWESTIA DZIECKA

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 5 ankiet – wszystkie z zespołów szkół. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

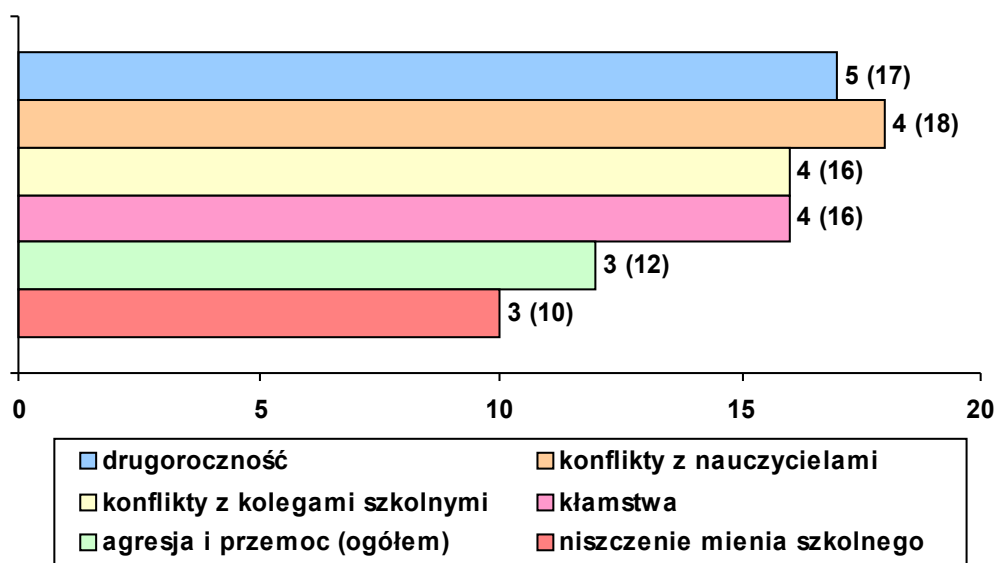
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)	3 (4)	2
2.	Konflikty z rodzeństwem	2 (4)	3
3.	Konflikty z nauczycielami	4 (18)	1
4.	Konflikty z kolegami szkolnymi	4 (16)	1
5.	Kłamstwa	4 (16)	1
6.	Wagary	2 (16)	3
7.	Alkoholizowanie się	1	4
8.	Narkotyzowanie się	1	4
9.	Palenie papierosów	2 (12)	3
10.	Ucieczki z domu	1 (1)	4
11.	Kradzieże	2 (5)	3
12.	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie,	3 (12)	2

	znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		
13.	Autoagresja	1 (1)	4
14.	Przestępczość ujawniona	1 (1)	4
15.	Niszczenie mienia szkolnego	3 (10)	2
16.	Drugoroczność	5 (17)	
17.	Udział w grupach negatywnych	1 (1)	4
18.	Opieka kuratora sądowego	3 (6)	2
19.	Przemoc w rodzinie	3 (3)	2
20.	Zaniedbanie przez dom	2 (13)	3
21.	Wykorzystywanie seksualne		5

Badania własne Centrum AV.

**Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
(liczba wskazań i ujawnionych przypadków)**

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczono drugoroczność, konflikty z nauczycielami i kolegami szkolnymi, odwoływanie się do kłamstw, stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników oraz niszczenie mienia szkolnego (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na bezrobocie powodujące ubożenie rodzin, które z kolei uniemożliwia uczniom rozwój zainteresowań oraz – co zdarza się coraz częściej – kontynuację nauki, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej i uzależnień rodziców), agresję i przemoc (prowadzące do konfliktów w grupie rówieśniczej), przypadki odwoływania się do kłamstw, używania wulgaryzmów, opuszczania zajęć, niszczenia mienia szkolnego i sięgania przez uczniów po środki uzależniające (papierosy, alkohol). Ponadto zwrócono uwagę na skromne aspiracje i niski poziom motywacji do nauki, negatywny wpływ mass mediów, ograniczoną ilość środków finansowych niepozwalającą na zatrudnienie psychologa, zbyt małą liczbę godzin na pracę indywidualną z uczniem oraz niewłaściwie rozwiniętą bazę lokalową.

Wszystkie ankietowane placówki zapewniają dostęp do Internetu, większość zatrudnia pedagoga i umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej. Tylko jedna szkoła prowadzi dożywianie uczniów i zapewnia pomoc pielęgniarki, a w żadnej z placówek nie funkcjonują klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia sportowe, chór, zajęcia taneczne i w ramach szkolnego Klubu Europejskiego), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, rewalidacyjne i socjoterapeutyczne oraz nauczanie indywidualne i specjalne (dla uczniów z ADHD, autyzmem i upośledzonymi umysłowo).

Z analizy wynika, że szkoły są bezpieczne dla dzieci i młodzieży, choć w niektórych z nich zdarzają się miejsca (toalety, szatnie, boisko szkolne), które wymagają nadzoru ze strony nauczycieli. We wszystkich szkołach przeprowadzane są badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu.

Nauczyciele kształtują wśród dzieci i młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu umożliwiając uczniom uczestnictwo w szkolnym kole wolontariatu (m.in. udzielanie pomocy koleżeńskiej) oraz w różnych akcjach charytatywnych, m.in. „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, „Góra Grosza” i innych zbiórkach pieniężno-rzeczowych (zabawek i odzieży) na rzecz dzieci potrzebujących oraz pochodzących z Domów Dziecka.

Wśród różnych form pomocy szkoły proponują uczniom i rodzicom m.in. zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, socjoterapeutyczne i

rewalidacyjne, nauczanie indywidualne i specjalne, pomoc pedagoga i wychowawcy, organizowanie konsultacji w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (w roku szkolnym 2004/2005 opieką tej instytucji zostało objętych 109 dzieci z terenu gminy) oraz spotkań z przedstawicielami Policji i „Alternatywy”, konsultacje indywidualne oraz pomoc materialną (zwolnienie ze składek na PZU, stypendia socjalne), rzeczową (podręczniki i przybory szkolne, odzież, paczki świąteczne) i w formie dożywiania.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność zapewnienia alternatywnych form spędzania czasu wolnego (rozszerzenie oferty już funkcjonujących świetlic wiejskich poprzez zwiększenie dotacji, tworzenie klubów młodzieżowych i nowych świetlic), zwiększenia dostępu do pomocy specjalistów (pedagoga, psychologa, terapeuty) dla uczniów i rodzin niewydolnych wychowawczo, potrzebę zintensyfikowania działań profilaktycznych, kształtowania wśród wychowanków zasad kulturalnego zachowywania, zacieśnienia współpracy na linii szkoła – dom oraz udzielenia większego wsparcia uczniom pochodzącym z rodzin ubogich.

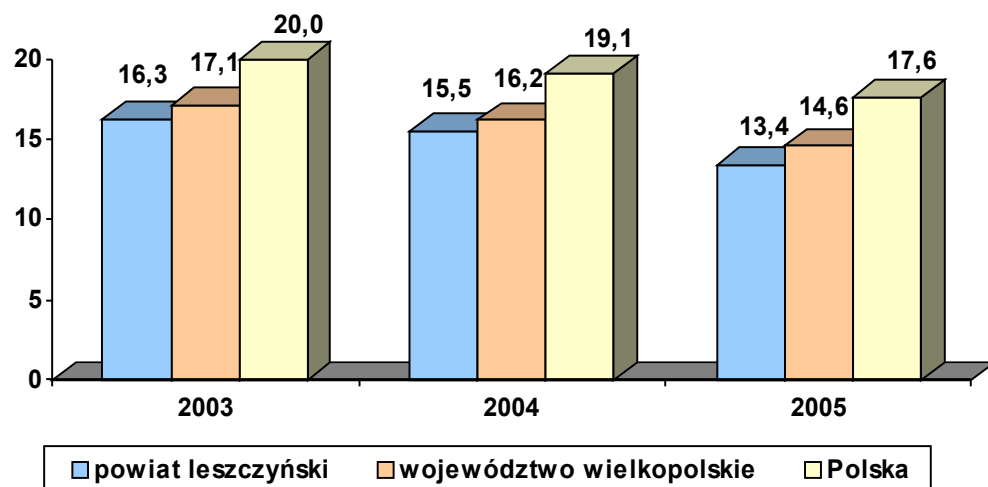
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

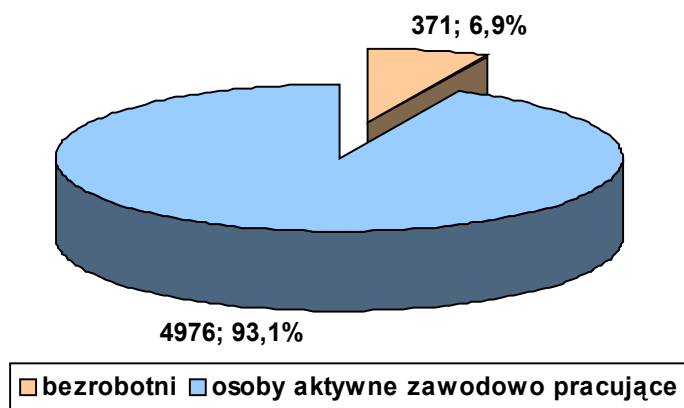

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat leszczyński charakteryzował się niższą, w stosunku do województwa wielkopolskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lesznie na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Włoszakowice pozostawało zarejestrowanych 371 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 209 ogółu bezrobotnych w gminie. Prawo do zasiłku posiadało 39 osób, w tym 16 kobiet. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

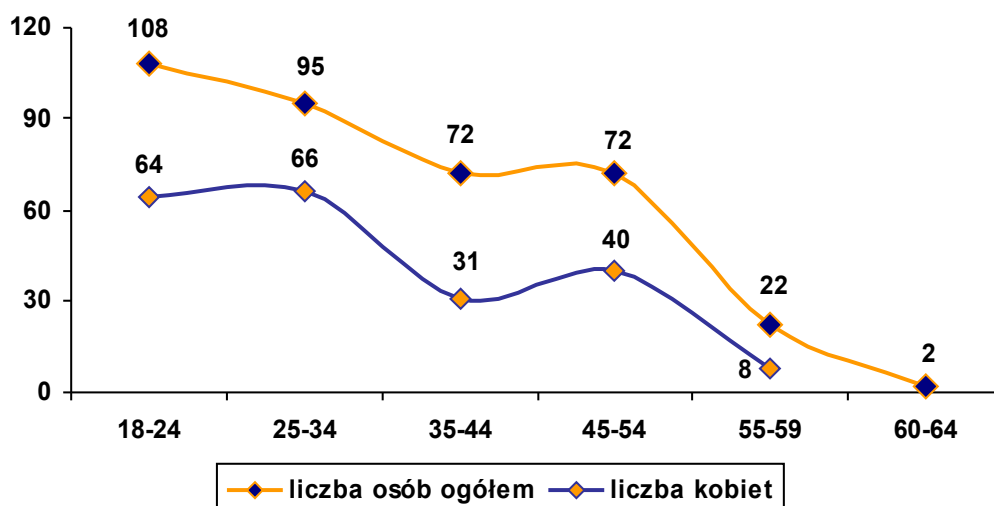
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Lesznie.

Spośród 5.347 osób z terenu gminy Włoszakowice, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 371 osób pozostawało bez zatrudnienia.

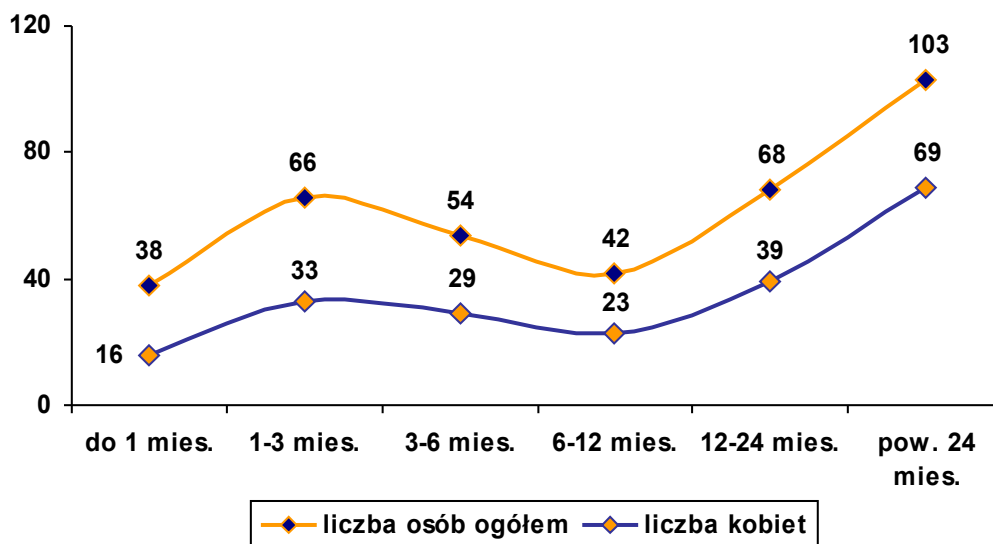
Bezrobotni według wieku – stan na 31.12.2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Lesznie.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45 rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Największą liczbę bezrobotnych kobiet wśród ogółu pozostających bez pracy odnotowano w przedziale wiekowym 25-34 lata.

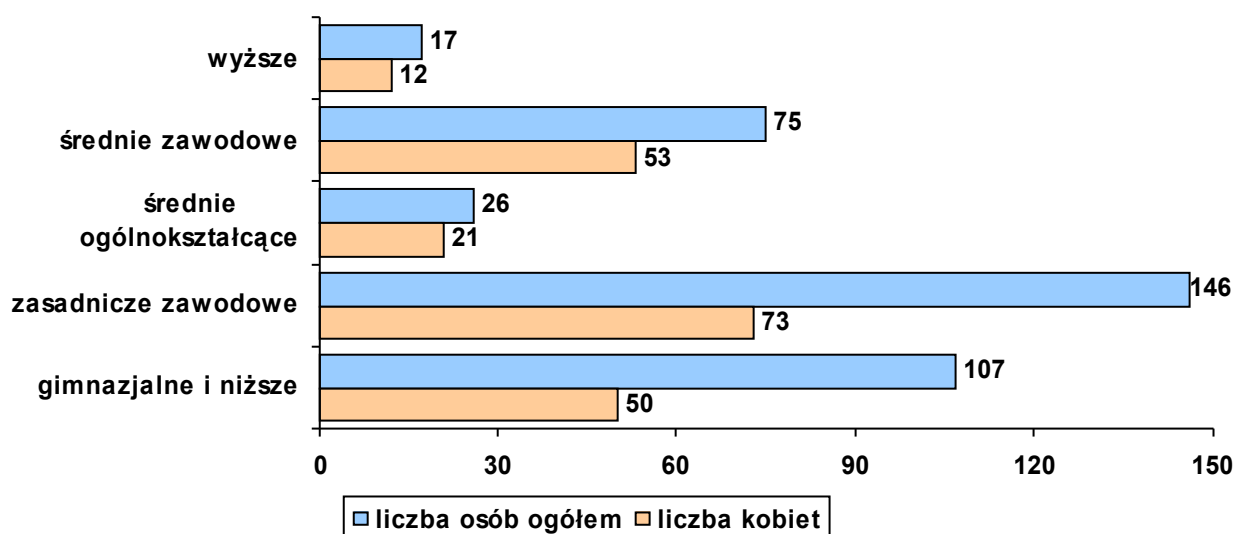
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Lesznie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2005 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Bezrobotni według wykształcenia – stan na 31.12.2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Lesznie.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Wraz z malejącym poziomem wykształcenia zwiększał się udział bezrobotnych w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

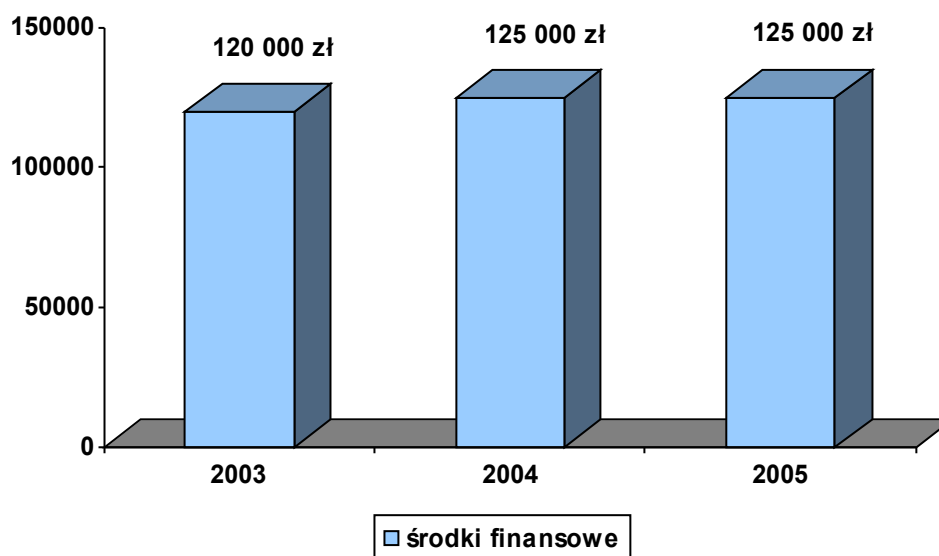
Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 278 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Włoszakowicach w 2005 roku, 27 rodzin liczących 106 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było widoczne używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 9 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Włoszakowicach.

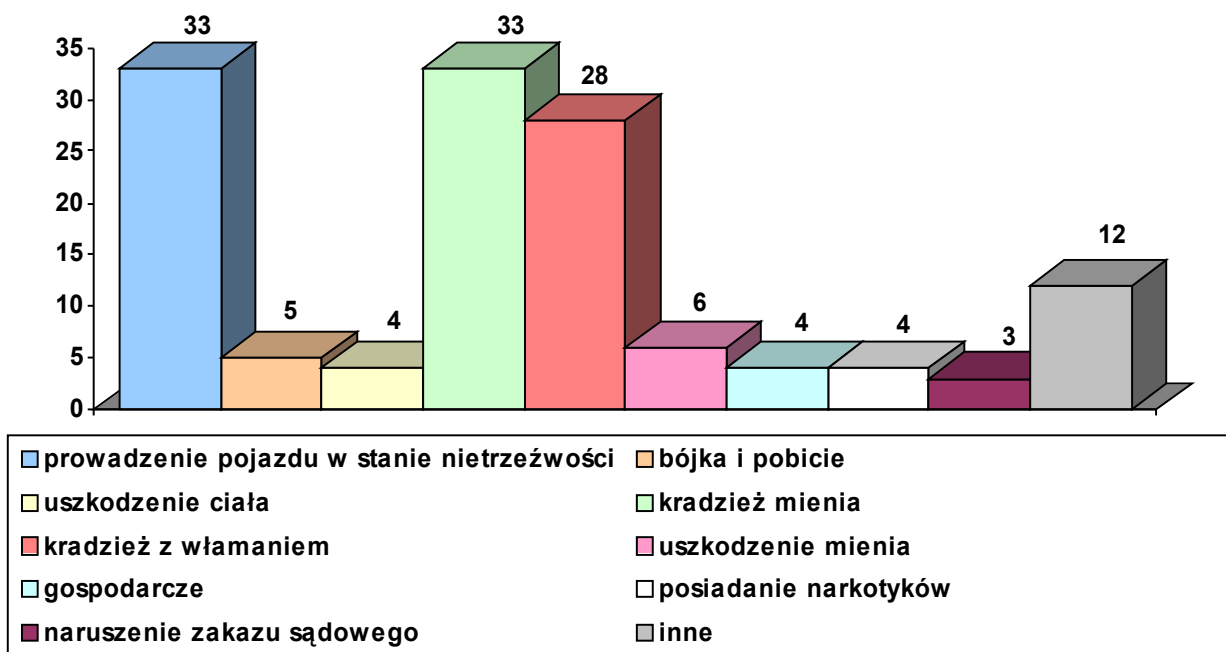
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Włoszakowice w latach 2004-2005 nieznacznie wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego. W 2003 r. wyniosła 120.000 zł, a w latach 2004-2005 wzrosła do poziomu 125.000 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Włoszakowice.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Włoszakowice odnotowano ogółem 122 przestępstwa.

Przestępstwa popełnione na terenie gminy Włoszakowice w 2005 roku

Dane Posterunku Policji we Włoszakowicach.

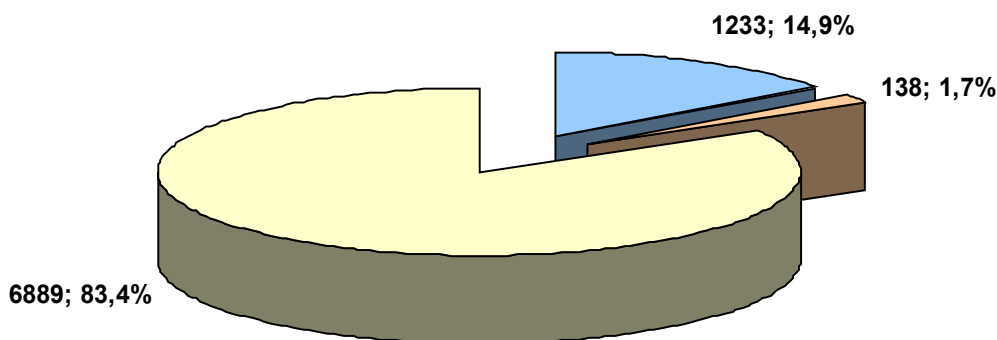
Analizując powyższe zestawienie należy stwierdzić, iż do najczęściej popełnianych przestępstw na terenie gminy Włoszakowice w 2005 roku należały prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz kradzieże mienia i z włamaniem. Wśród innych czynów karalnych odnotowano m.in. uszkodzenia mienia, bójki i pobicia, uszkodzenia ciała, przestępstwa gospodarcze, posiadanie narkotyków oraz naruszenia zakazu sądowego. Wiek sprawców przestępstw kształtował się w przedziale od 15 do 73 lat.

Należy dodać, iż spośród wszystkich czynów karalnych odnotowanych na terenie gminy w 2005 roku, 6 przestępstw zostało popełnionych przez osoby nieletnie. Wśród nich zarejestrowano 2 przypadki paserstwa oraz po 1 przypadku kradzieży z włamaniem, prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz uszkodzenia ciała i mienia.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W roku 2002 w gminie Włoszakowice zamieszkiwało 1.371 osób niepełnosprawnych (w tym 671 mężczyzn i 700 kobiet), co stanowiło 16,6% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

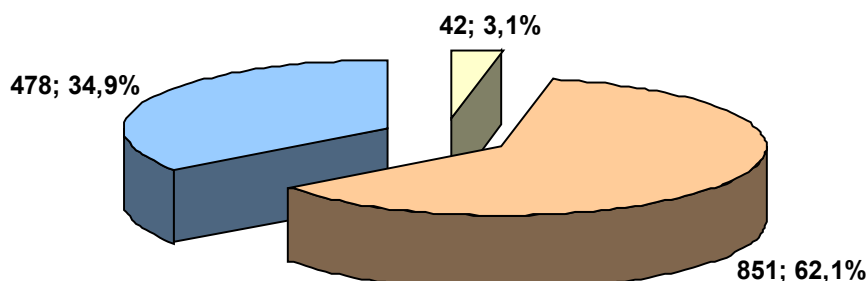

■ osoby niepełnosprawne prawnie ■ osoby niepełnosprawne biologicznie
■ pozostali mieszkańcy gminy

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2005 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Włoszakowice skorzystało 313 osób w 141 rodzinach i była to czwarta co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

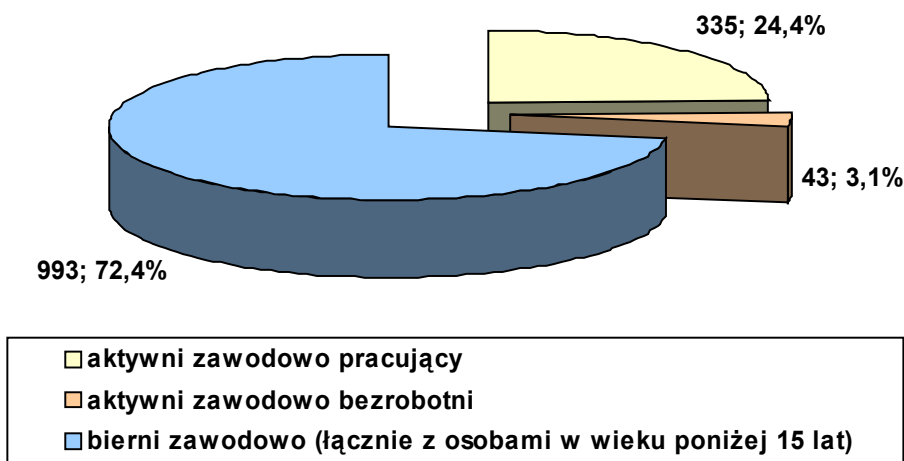

■ osoby niepełnosprawne w wieku przedprodukcyjnym
■ osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym
■ osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad 60% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (851 osób), co było zjawiskiem wielce niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 478 osób. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 42 osoby.

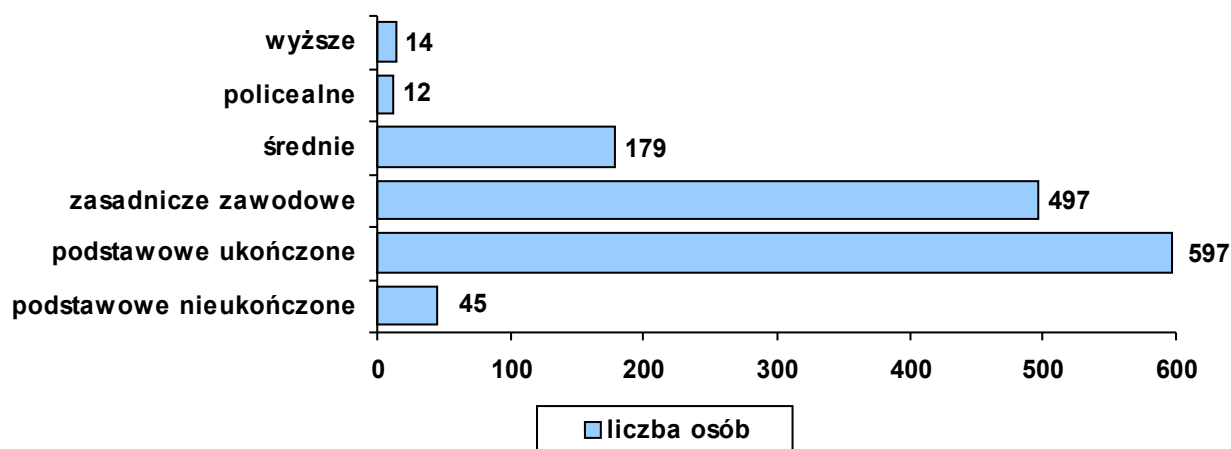
Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 993 osoby. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 335 osób pracujących i 43 osoby pozostające bez pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 597 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Słabe strony gminy

Najczęściej wymienianą słabością gminy Włoszakowice jest niski poziom integracji oraz zaangażowania mieszkańców w działalność na rzecz poprawy sytuacji

i jakości życia w gminie. Kolejną bolączką jest ograniczona liczba ofert (zajęcia pozalekcyjne) – i co się z tym wiąże – miejsc (świetlice, sale gimnastyczne, lokale) spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Poważnymi zagadnieniami są również przybierające coraz większe rozmiary zjawisko niszczenia mienia publicznego oraz zatracanie przez lokalną społeczność poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Ponadto zwrócono uwagę na niewłaściwie rozwinięty system pomocy potrzebującym, niewystarczający dostęp do rehabilitacji, trudności komunikacyjne i zły stan lokalnych dróg oraz niepełną kanalizację i gazyfikację gminy.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano uzależnienia (alkoholizm, narkomania), utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz ograniczoną liczbę ofert umożliwiających dzieciom i młodzieży w sposób alternatywny spędzanie czasu wolnego. Ponadto zwrócono uwagę na problem bezrobocia i związany z nim niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy, niewystarczającą liczbę mieszkań socjalnych, potrzebę rozbudowy infrastruktury kulturalnej i komunalnej oraz zwiększenia wsparcia dla ofiar przemocy domowej, a także osób starszych i niepełnosprawnych (m.in. w zakresie rehabilitacji).

Szczególnie narażone grupy społeczne oraz miejsca wymagające interwencji

Za szczególnie narażone uznano dzieci i młodzież oraz osoby i rodziny ubożające, najczęściej z powodu bezrobocia i niezaradności życiowej. Kolejne grupy dotknięte lokalnymi problemami społecznymi stanowią osoby starsze, samotne, chore i niepełnosprawne. Do grona narażonych zaliczono również rodziny wielodzietne i dotknięte problemem uzależnień.

Ankietowani wskazywali nie tylko grupy osób, którym należy pomóc, ale także miejsca wymagające szczególnej interwencji. Do takich miejsc zaliczono okolice jezior, nieoświetlone drogi wiejskie, przystanki autobusowe, miejsca publicznego spożywania alkoholu i zgromadzeń agresywnej młodzieży, a także miejscowość Boszkowo oraz ulice Spokojna, Kurpińskiego i Wolności we Włoszakowicach.

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Wybierali najistotniejsze kwestie z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy te, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Problemy społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	5
2.	Pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień	3
3.	Pomoc osobom i rodzinom ubogim	3
4.	Pomoc dla dzieci i młodzieży w poszukiwaniu alternatywnych form spędzania czasu wolnego	3

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono pomoc osobom starszym, samotnym niepełnosprawnym i marginalizowanym (w dostępie do profilaktyki i ochrony zdrowia), rodzinom dotkniętym przemocą domową oraz rodzinom i osobom mającym problemy mieszkaniowe. Należy dodać, iż w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorie z pojedynczymi wskazaniami, tj. pomoc byłym więźniom w powrocie do społeczeństwa, ludziom dotkniętym skutkami powodzi lub innymi klęskami żywiołowymi, osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci oraz marginalizowanym i wykluczonym w integracji ze społeczeństwem.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie gminy,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym, z którymi współpracują władze lokalne,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie wysokiego bezrobocia długotrwałego zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet oraz zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- nie wzrasta znaczenie wykształcenia jako wartości,
- osoby bezrobotne długotrwale, charakteryzując się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji.

Szanse

- brak zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- ograniczona współpraca władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych,
- nieprzestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy między władzami gminy a organizacjami pozarządowymi,

- brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- istnieje zjawisko nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dysponowanie dostateczną ilością środków finansowych,
- adekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Słabe strony

- brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- ograniczony zakres działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny (ze strony samorządu),
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- niewystarczający stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- brak działań w zakresie upowszechniania wolontariatu.

Szanse

- brak symptomów rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- wystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- nie wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- ograniczone szanse na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- niesprzyjająca pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Słabe strony

- nieodpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- niewłaściwie przygotowana baza lokalowa oraz brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- brak wymiany doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- niski zakres uczestnictwa społeczności lokalnej w działaniach pomocowych,
- ograniczona współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Zagrożenia

- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

- niezadowalająca skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym; wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej,
- nie zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- umożliwianie osobom starszym kontynuacji aktywności zawodowej oraz realizacji w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- zadowalający poziom życia osób starszych; nie wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Słabe strony

- brak określonego standardu usług dla osób starszych,
- niedostępność małych form pomocy społecznej dla osób starszych.

Szanse

- szkolenie kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- nie wzrasta liczba osób samotnych,
- dostosowywanie infrastruktury do osób starszych,
- koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- brak niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- sprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna.

Zagrożenia

- brak działań w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności różnorodnych, aktywnie działających, organizacji pozarządowych, z którymi współpracują władze rządowe,
- przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych,
- równomierna i wystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- dostateczna baza rehabilitacyjna oraz oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- niski zakres działań wolontariackich na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych,
- wystarczająca liczba placówek opieki stacjonarnej oraz właściwy zakres usług opiekuńczych i stacjonarnych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- ograniczona pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- brak wyspecjalizowanej kadry pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Kurpińskiego 29, 64-140 Włoszakowice.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy Włoszakowice.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi kierownik oraz 2 pracowników socjalnych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w licznych formach doszkalania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące, szkolenia, konferencje, wykłady, narady i warsztaty: „Działalność pożytku publicznego

i wolontariat”, „Pozyskiwanie środków oraz procedura sporządzania wniosków o finansowanie projektów w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL)”, „Metody pracy w rozwiązywaniu problemów społecznych – mediacje, partnerstwo lokalne”, „Nowe zadania Ośrodków Pomocy Społecznej – kontrakt socjalny”, „Pomoc społeczna i praca socjalna w Unii Europejskiej”, „Możliwości stosowania mediacji w systemie interwencji kryzysowej oraz przeciwdziałania przemocy domowej”, „Prawo mieszkaniowe w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego”, „Efektywność i skuteczność działań wspomagających partnerstwo organizacji pozarządowych, możliwości dofinansowania

z PFRON-u” oraz szkolenia

z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, zaliczki alimentacyjnej, instrukcji kancelaryjnej i umiejętności postępowania w sytuacjach trudnych, konfliktowych, wywierania wpływu na rozmówcę czyli psychologia kontaktu z klientem, a także narady poświęcone m.in. sytuacji osób starszych, rehabilitacji osób niepełnosprawnych, opiece zastępczej, współdziałaniu z organizacjami społecznymi, funkcjonowaniu świetlic socjoterapeutycznych oraz programom powiatowym i strukturalnym.

Środowiskowy Dom Samopomocy im. Wernera Kenkla

ul. Plac 21 Października 4, 64-140 Włoszakowice.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy Włoszakowice.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka oferuje terapię zajęciową, rehabilitację społeczną, psychiatryczną opiekę zdrowotną, opiekę pielęgniarską oraz świadczenia rekreacyjno-kulturalne i edukacyjne.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do osób zaburzeniami psychicznymi.

Liczba osób objętych opieką w 2005 r. – 17.

Ponadto na terenie gminy Włoszakowice funkcjonują 2 Kluby Seniora w Jezierzycach Kościelnych i Sądzi oraz Klub Złotej Jesieni w Bukówcu Górnym, świadczące pomoc na rzecz osób starszych.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Włoszakowice funkcjonuje 1 fundacja i 2 stowarzyszenia oraz istnieje 5 parafii kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy nie dysponuje jednak uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Pomimo to prowadzona jest współpraca z tymi organizacjami

w zakresie dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Włoszakowice.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY WŁOSZAKOWICE

Lp.	Nazwa i adres	Charakterystyka działania	Kategorie klienta
1.	Izba Życia „Nadzieja” , ul. Plac 21 Października, 64-140 Włoszakowice.	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie punktu rehabilitacji, • pozyskiwanie pomocy rzeczowej, • organizowanie turnusów rehabilitacyjnych, wycieczek oraz imprez rozrywkowych, • prowadzenie świetlicy dla potrzebujących dzieci, • edukacja i upowszechnianie wiedzy na temat zagrożeń. 	Osoby starsze, samotne, niepełnosprawne, dzieci.
2.	Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski , ul. Wolności 15, 64-140 Włoszakowice.	Działania prowadzące do poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	Dzieci i młodzież niepełnosprawna.
3.	Zespół Charytatywny „Caritas” , ul. Spokojna 5, 64-140 Włoszakowice.	Pomoc rzeczowa, organizacja wypoczynku dzieci.	Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i zdrowotnej.
4.	Zespół Charytatywny „Caritas” , Bukowiec Górny, ul. Powstańców Wielkopolskich,	Pomoc rzeczowa, organizacja wypoczynku dzieci.	Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i zdrowotnej.

	64-140 Włoszakowice.		
5.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział we Włoszakowicach, ul. Plac 21 Października, 64-140 Włoszakowice.	Wspólne spotkania, pomoc sąsiedzka.	Emeryci i osoby niepełnosprawne.
6.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział w Bukówcu Górnym, Bukówiec Górny, 64-140 Włoszakowice.	Wspólne spotkania.	Emeryci i osoby niepełnosprawne.
7.	Klub Złotej Jesieni, Bukówiec Górny, 64-140 Włoszakowice.	Wspólne spotkania.	Emeryci i osoby niepełnosprawne.
8.	Klub Seniora, Jezierzyce Kościelne, 64-117 Krzycko Małe	Wspólne spotkania.	Emeryci i osoby niepełnosprawne.
9.	Klub Seniora, Sądzia, 64-140 Włoszakowice.	Wspólne spotkania.	Emeryci i osoby niepełnosprawne.

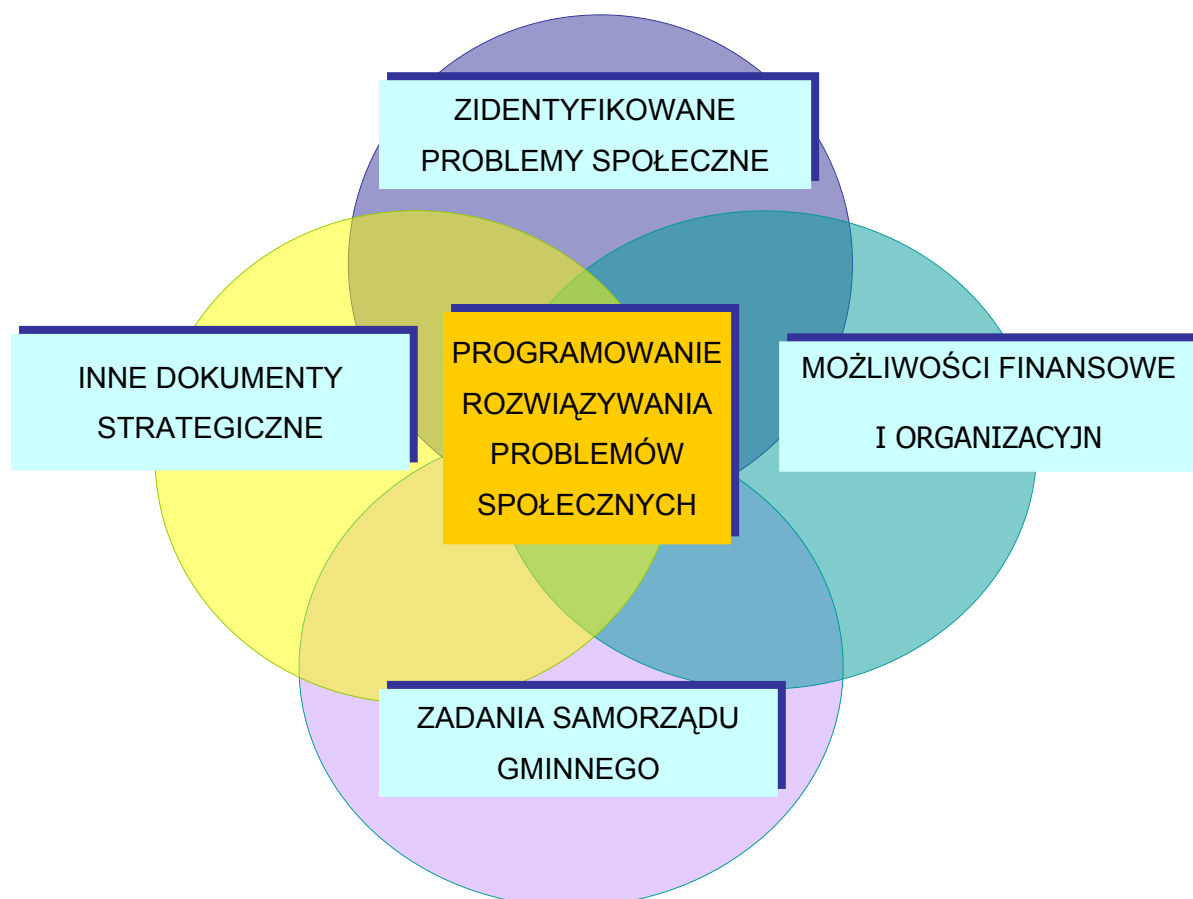
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

- **organizacja życia społecznego** – zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb;
- **wsparcie rodziny** – rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka;
- **wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym** – pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych. Odpowiedniego wsparcia należy również udzielić osobom i rodzinom dotkniętym uzależnieniami
- problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego. Właściwe usługi wzmacniające i wspierające powinno się także zapewnić osobom starszym i niepełnosprawnym.

**ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ**

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**ZINTEGROWANA SPOŁECZNOŚĆ
GMINY WŁOSZAKOWICE
BEZPIECZNA SOCJALNIE
I AKTYWNA W BUDOWIE
STRUKTUR SAMOPOMOCOWYCH**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 1.

**Aktywizowanie lokalnej społeczności do wolontariatu
i inicjatyw obywatelskich**

Cele szczegółowe:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.
3. Rozwijanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmocnienie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.
4. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
5. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie, w jak najszerszym zakresie, przez organizacje społeczne, Kościół katolicki, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
6. Tworzenie ram dla miejscowego prawa określającego współpracę i przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a pozarządowymi.
7. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
8. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już działających na terenie gminy poprzez systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania oraz wymianę doświadczeń.

9. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka.

Cel strategiczny 2.

Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Cele szczegółowe

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Pomoc niepełnosprawnym i długotrwale chorym dzieciom i ich rodzinom.
3. Pomoc rodzinie w kształceniu i wszechstronnym rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Pomoc dzieciom z rodzin patologicznych oraz całym rodzinom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej i społecznej.
3. Rozwój sieci świetlic wiejskich, w tym środowiskowych, socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywanie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
4. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci.
5. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu i województwa, promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
7. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
8. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży

- uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
9. Systematyczny rozwój grup samopomocowych, w szczególności dla samotnych matek.
 10. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych, przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie i samotnych matek.
 11. Dożywanie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
 12. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy placówki rehabilitacyjnej dla dzieci niepełnosprawnych.
 13. Podjęcie działań w celu poprawy bazy lokalowej szkół działających na terenie gminy.
 14. Prowadzenie edukacji prorodrowotnej – promowanie zdrowego stylu życia.
 15. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do specjalistów – pedagoga, psychologa i terapeuty.
 16. Opracowywanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
 17. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki) oraz tworzenie klubów młodzieżowych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych. Odpowiedniego wsparcia należy również udzielić osobom i rodzinom dotkniętym uzależnieniami

– problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego. Właściwe usługi wzmacniające i wspierające powinno się także zapewnić osobom starszym i niepełnosprawnym.

Cel strategiczny 3.

Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie grup i osób dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa, w tym bezrobotnych, m.in. poprzez promocję zatrudnienia i przedsiębiorczości.
2. Budowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień.
3. Wsparcie seniorów i osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1:

1. Systematyczna pomoc ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dla osób i rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej, realizowana z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
2. Wsparcie osób marginalizowanych informacją, pracą socjalną, poradnictwem prawnym.
3. Podjęcie działań w kierunku zapewnienia najuboższej ludności gminy jednego gorącego posiłku dziennie.
4. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
 - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - organizowanie szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych,
 - udzielanie porad i informacji na temat możliwości zatrudnienia.
5. Budowa sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pracującymi na rzecz bezrobotnych.
6. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

8. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
9. Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw poprzez ulgi podatkowe i partycypowanie w kosztach zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
6. Propagowanie w miejscach publicznych informacji o szkodliwości spożywania alkoholu, palenia papierosów i używania narkotyków.
7. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
8. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania.
2. Praca socjalna. Podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarstwa środowiskowego, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, także rozpowszechnienie

idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki (m.in. niepełnosprawnych), prowadzenie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w celu umożliwienia osobom starszym i niepełnosprawnym skorzystania z przysługujących im uprawnień, np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.

3. Rozwijanie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
5. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.
6. Aktywizowanie szkół w proces wychowywania ludzi młodych na rzecz starszego pokolenia (działania samopomocowe).
7. Zapewnienie całodobowej opieki w placówkach stacjonarnych.
8. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,

- liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** ilość programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, ilość uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, ilość osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest

to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. W szczególności powinny je rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.